

økonomiske teori. Vagn Madsen har den grundige videnskabelige træning, den analytiske holdning, der er karakteriseret derved, at traditioner ikke respekteres, men man stiller i alle tilfælde spørgsmålet hvorfor. Dertil har han lang og temmelig alsidig praktisk erfaring, og han har derfor de bedst tænkelige betingelser for at tilpasse den abstrakte teori på den kantede og genstridige virkelighed. Med denne bog har Vagn Madsen gjort det første forsøg i denne retning; der vil sikkert komme flere og sandsynligvis også mere vellykkede forsøg. Den metode, han har tilstræbt, er at holde sig på det højeste generaliseringsplan, som løsningen af et praktisk problem på dette område tillader. Bestræbelsen er rigtig, synes jeg. Isolerede konkrete tilfælde har ikke megen erkendelsesværdi; først når deres fællestrek uddrages, således at de optræder som led i en større sammenhæng, bliver de et effektivt redskab til løsningen af menneskelige problemer, og først da kan de tjene som basis for ny indsigt.

Vagn Madsen har med denne bog søgt at opdyrke et nyt felt, han har frugtbare gjort det med frisk fantasi og uanset hvilken blivende værdi de nye tanker, der er i hans bog, vil få, er der ikke tvivl om, at de vil vække diskussion om disse emner, og hverken den fremtidige teori eller praksis vil blive upåvirket deraf.

Jørgen Pedersen.

John Somers Chipman, The Theory of Inter-Sectoral Money Flows and Income Formation, The Johns Hopkins University Studies in Historical and Political Science, Series LXVIII, No. 2 (1950), Baltimore 1951. 154 sider.

Metzlers analyse fra 1942 (*Econometrica*) af multiplikatorvirkningen i international handel er i princippet ikke alene anvendelig på forholdet mellem forskellige lande, men også et instrument for undersøgelse af samspillet mellem regioner eller sektorer indenfor samme land. Machlup tog ikke denne tråd op i *International Trade*

and the National Income Multiplier, men holdt sig til samspillet mellem landene i en udbygning og popularisering af Metzler's arbejde (jfr. anmeldelse i dette tidsskrift, 1948). Lange (*Econometrica*), Metzler og Machlup er vel nok de tre som frem for nogen har lagt grundlaget for denne internationale teori. Det blev Godwin (*Economic Journal*, 1949) og Chipman (*Canadian Journal of Economics and Political Science*, 1949), som tog det første skridt til en anvendelse af den internationale multiplikator-teori på forholdet mellem forskellige grupper i samme land. Det her anmeldte arbejde er en uddybning, som — sammen med Goodwin's artikler — må formodes at danne indledningen til en (hårdt tiltrængt) udvidelse af den almindelige multiplikator-teori.

Chipman opdeler samfundet i en række sektorer — idet han herved først og fremmest tænker på en funktionel opdeling, som husholdninger, private virksomheder, offentlig aktivitet og finansinstitutioner. Bogen behandler da samspillet mellem disse grupper: En ændring af *udbetalingerne* fra en gruppe bliver identisk med ændrede *indbetalinger* til de andre. Man må således forestille sig en autonom ændring, som giver anledning til en række forskydninger i ind- og udbetalingerne til og fra alle grupper. Resultatet bliver en ændring i indkomsten relativt til den autonome impuls. Dette forhold er »den totale multiplikator«.

Opdelingen på grupper indebærer på den ene side, at man kan få oplysning om forskydninger *mellem* grupperne og på den anden side, at man kan indføre forudsætninger om *forskellig* udgiftstilbøjelighed hos de forskellige grupper. Begge dele må være værdifuldt. Den klarhed og overskuelighed, som opnås i den almindelige multiplikator-teori er netop — i lighed med den almindelige keynes'ske makroanalyse — opnået ved en summation, som tilslører forholdet mellem de enkelte elementer i summationsprocessen. Hvis man angiver en almindelig indkomstmultiplikator til at være 2.7, så er dette ganske vist en over-

økonomiske teori. Vagn Madsen har den grundige videnskabelige træning, den analytiske holdning, der er karakteriseret derved, at traditioner ikke respekteres, men man stiller i alle tilfælde spørgsmålet hvorfor. Dertil har han lang og temmelig alsidig praktisk erfaring, og han har derfor de bedst tænkelige betingelser for at tilpasse den abstrakte teori på den kantede og genstridige virkelighed. Med denne bog har Vagn Madsen gjort det første forsøg i denne retning; der vil sikkert komme flere og sandsynligvis også mere vellykkede forsøg. Den metode, han har tilstræbt, er at holde sig på det højeste generaliseringsplan, som løsningen af et praktisk problem på dette område tillader. Bestræbelsen er rigtig, synes jeg. Isolerede konkrete tilfælde har ikke megen erkendelsesværdi; først når deres fællestrek uddrages, således at de optræder som led i en større sammenhæng, bliver de et effektivt redskab til løsningen af menneskelige problemer, og først da kan de tjene som basis for ny indsigt.

Vagn Madsen har med denne bog søgt at opdyrke et nyt felt, han har frugtbargjort det med frisk fantasi og uanset hvilken blivende værdi de nye tanker, der er i hans bog, vil få, er der ikke tvivl om, at de vil vække diskussion om disse emner, og hverken den fremtidige teori eller praksis vil blive upåvirket deraf.

Jørgen Pedersen.

John Somers Chipman, The Theory of Inter-Sectoral Money Flows and Income Formation, The Johns Hopkins University Studies in Historical and Political Science, Series LXVIII, No. 2 (1950), Baltimore 1951. 154 sider.

Metzlers analyse fra 1942 (*Econometrica*) af multiplikatorvirkningen i international handel er i princippet ikke alene anvendelig på forholdet mellem forskellige lande, men også et instrument for undersøgelse af samspillet mellem regioner eller sektorer indenfor samme land. Machlup tog ikke denne tråd op i *International Trade*

and the National Income Multiplier, men holdt sig til samspillet mellem landene i en udbygning og popularisering af Metzler's arbejde (jfr. anmeldelse i dette tidsskrift, 1948). Lange (*Econometrica*), Metzler og Machlup er vel nok de tre som frem for nogen har lagt grundlaget for denne internationale teori. Det blev Godwin (*Economic Journal*, 1949) og Chipman (*Canadian Journal of Economics and Political Science*, 1949), som tog det første skridt til en anvendelse af den internationale multiplikator-teori på forholdet mellem forskellige grupper i samme land. Det her anmeldte arbejde er en uddybning, som — sammen med Goodwin's artikler — må formodes at danne indledningen til en (hårdt tiltrængt) udvidelse af den almindelige multiplikator-teori.

Chipman opdeler samfundet i en række sektorer — idet han herved først og fremmest tænker på en funktionel opdeling, som husholdninger, private virksomheder, offentlig aktivitet og finansinstitutioner. Bogen behandler da samspillet mellem disse grupper: En ændring af *udbetalingerne* fra en gruppe bliver identisk med ændrede *indbetalinger* til de andre. Man må således forestille sig en autonom ændring, som giver anledning til en række forskydninger i ind- og udbetalingerne til og fra alle grupper. Resultatet bliver en ændring i indkomsten relativt til den autonome impuls. Dette forhold er »den totale multiplikator«.

Opdelingen på grupper indebærer på den ene side, at man kan få oplysning om forskydninger *mellem* grupperne og på den anden side, at man kan indføre forudsætninger om *forskellig* udgiftstilbøjelighed hos de forskellige grupper. Begge dele må være værdifuldt. Den klarhed og overskuelighed, som opnås i den almindelige multiplikator-teori er netop — i lighed med den almindelige keynes'ske makroanalyse — opnået ved en summation, som tilslører forholdet mellem de enkelte elementer i summationsprocessen. Hvis man angiver en almindelig indkomstmultiplikator til at være 2.7, så er dette ganske vist en over-

ordentlig værdifuld oplysning, men hvis dette gennemsnit af forskellige gruppers forbrugstilbøjeligheder har en stor spredning (ved en bestemt angiven retning for summationen), er det åbenbart nødvendigt at opløse gennemsnittet i visse mindre grupper (med mindre man kan forudsætte en uendelig stor spredningshastighed), idet indkomstvirkningen af en given autonom ændring da bliver helt afhængig af, overfor hvilke grupper denne ændring sætter ind.

Det er en sådan opløsning, Chipman foretager. Hans analyse kan naturligvis anvendes på alle relevante opdelinger. Her skal kun understreges muligheden af at bruge Chipmans teknik på forholdet mellem erhvervene — landbrug, industri, etc. — således som det rent perifert antydes hos Chipman og mere explicit udtales hos Goodwin.

Chipman's bog hører ikke til de let læste. I 1. del gives en meget tung fremstilling af spredningsprocessen ved en funktional opdeling. Desuden undersøges bogens to forudsætninger: 1. at hver gruppes udbetalinger kan opfattes som en given (lineær) funktion af indbetalingerne til gruppen og 2. at ændringer i udbetalingerne følger en periode efter ændringer i indbetalingerne.

2. del er en kvantitativ undersøgelse, først af samspillet mellem to sektorer, derefter af samspillet ved en opdeling på et vilkårligt antal (n) sektorer. Tilfældet med to sektorer er mere generelt end Metzler's og Machlup's, men iøvrigt ganske analogt i metode og resultat. Tilfældet med n sektorer må — naturligvis — i sin kvantitative udformning for en stor del blive gennemført i matrixregningens symbolik. Fremstillingen er imidlertid så tilpas elementær, at læsere med et blot ganske overfladisk kendskab til denne regningsart uden vanskelighed vil kunne følge med. Dette afsnit synes — på trods af den meget formelle form — det mest interessante: En autonom impuls udgår fra en eller anden gruppe; via de heraf flydende ændringer i udbetalingerne til de andre grupper og til medlemmer af gruppen selv, vil impulsen

blive spredt til andre grupper, som derefter virker tilbage på den gruppe, indenfor hvilken impulsen opstod. Dette uhyre komplicerede, simultane netværk af sammenhænge behandles — i kraft af matrixregningen — særdeles klart og overskueligt, men som sagt også meget formelt. (I parentes bemærket har man heri et godt, konkret eksempel på makroanalysens alpha og omega: kombinationen af exogene påvirkninger (stød) og endogene spredninger af påvirkningerne. — Ud fra dette synspunkt kunne man iøvrigt have ønsket sig, at Slutsky-effekten havde været behandlet. Der er kun en fodnote om, at den ikke tages med!).

Analysen gennemføres hele tiden i konstante priser — d. v. s. under forudsætning om ren mængdereaktion. I et ganske kort, afsluttende kapitel indføres ændringer i de relative priser, men det er naturligvis kun ganske ufuldkomne antydninger, der kan gives på to sider. Lige så ufuldkommen forekommer behandlingen af accelerationen, som også indføres på to sider i sidste kapitel. Når man påtænker de af Poul Winding påviste (Banke og Winding, *Konjunkturer og Kriser*) meget specielle forudsætninger, som implicit ligger bag de isolerede multiplikatorundersøgelser, må Chipman's almindelige analyse tages med forbehold. Der er imidlertid en mulighed for, at acceleration kan indføres »analogt« i undersøgelsen, og det må ydermere noteres med særlig interesse, at Chipman lover at høde på dette forhold ved senere undersøgelser. Efter denne bog synes ingen bedre skikket til at give en sådan undersøgelse end Chipman.

Med Goodwin's og Chipman's arbejder synes multiplikator teorien nu på vej ind i en ny, frugtbar udformning. Det er yderst tvivlsomt, om der er meget mere at hente i de hidtidige multiplikatoranalyser. Derimod åbner en udbygning af inter-sektor undersøgelserne nye perspektiver. Overfor Chipman's undersøgelse må man måske igen — som ovenfor antydet — ganske særlig henvise til en anvendelse af metoden ved en opdeling på erhvervene. Ikke

mindst ved en kombination af Leontief's input-output tabeller og en »inter-sektor-multiplikator-accelerator« analyse, synes der at åbne sig store muligheder for på een gang praktisk orienterende og samtidig videnskabeligt fornyende undersøgelser.

P. Norregaard Rasmussen.

Paul A. Samuelson: Economics. An Introductory Analysis. Mc.Graw-Hill Publishing Co. Ltd. New York. London. Toronto 1951. 762 sider. Pris: 36 sh.

Samuelsons lærebog i økonomi for begyndere foreligger nu i ånden og forøgede udgave. Hele bogen er gennemarbejdet og ført à jour. Det betyder, at de beskrivende afsnit, hvis materiale naturligvis dækker amerikanske samfundsforhold, indeholder statistik, der er ført frem til 1950. Samuelson, der iøvrigt i sine arbejder i høj grad benytter sig af matematik, har gennemført dette arbejde, således at der næsten ikke gøres brug af dette »tryllemiddel«. Meget enkle taleksempler og tydelige grafiske fremstillinger træder i stedet som illustration af tankegangen.

Bogen er således opbygget, at de beskrivende afsnit er knyttet til de teoretiske kapitler. Det er gjort på en sådan måde, at læseren bliver overbevist om, hvad der står i indledningen: Med hensyn til de økonomiske problemer, ringer klokkerne for os alle. De kommer os alle ved, fordi de angår den levende virkelighed, som vi eksisterer midt i.

I bogens andet kapitel skabes denne sammenhæng ved, at de centrale problemer for *et hvert økonomisk samfund*: Knapheden og produktionsmulighederne knyttes til en almindelig drøftelse af befolkningsproblemerne fra Malthus til U.S.A.'s befolkning i 1970. Efter en beskrivelse af de institutionelle forudsætninger i et »mixed« kapitalistisk samfundssystem, tager forfatteren derefter sit udgangspunkt i indkomstfordelingen i U.S.A. og giver i en række kapitler en

redegørelse for de faktorer, der øver afgørende indflydelse på indkomstdannelsen. Kapitler om de offentlige finanser og den gældende amerikanske sociallovgivning føjes naturligt hertil. I denne forbindelse bliver udviklingen af de amerikanske fagforeninger skildret med dramatisk effekt. Læserne får et billede af den gammeldags arbejdsgiver, der overfor sin familie og forretningsforbindelser var god og hæderlig, men som bekæmpede fagforeningerne med de værste midler. Den sociale kamp i U.S.A. var krig, der ikke blev fredeliggjort med Roosevelts New Deal og heller ikke er slut med Taft-Hartley-loven.

Indkomstkapitlerne slutter med en redegørelse for nationalindkomsten og anden del af bogen handler om nationalindkomstens bestemmelse og variationer. Der bliver her gjort rede for begreberne: forbrugstilbøjeligheden og opsparingstilbøjeligheden samt investering og multiplikatoren. Ved klare grafiske fremstillinger vises disse faktoreres betydning for nationalindkomsten efter et Keynesk skema. Muligheden for et deflations- eller inflationsgab illustreres, og vejen er så banet for et kapitel om finanspolitikens betydning for indkomsten og beskæftigelsen. Så føres bevægelserne i de absolutte priser ind i billedet. Læseren orienteres om penge og bankvæsenets organisation, og tråden for nationalindkomstkapitlerne genoptages ved en redegørelse for penge, renter og indkomst. Der kan herefter berettes om den faktiske pengepolitik, som Federal Reserve bankerne har gennemført. Denne historie føres op til 1950, hvor der var en vis modsætning mellem Treasury og Reserve Board. Den sidste institution strammede den korte rente med det resultat, at det var reservebankerne, der opkøbte statsobligationerne i stedet for publikum. Finanserne beholdt de lave renter, men statens overskud fra centralbankerne faldt. Det var som at invitere chefen til frokost og lade regningen betale af firmaets omkostningskonto, siger forfatteren og rejser samtidig det spændende spørgsmål, om bankerne vil bryde